

Anna Halasz

Bitwa kresek, kropek i ogonków

POSTACIE:

Polszczyzna
Literka A
Literka A z ogonkiem
Literka B
Literka C
Literka C z kreseczką
Literka E
Literka E z ogonkiem
Literka F
Literka G
Literka H
Literka I
Literka J
Literka K
Literka L
Literka L (z kreską)
Literka O
Literka O (z kreską)
Literka P
Literka R (z kreską)
Literka S
Literka S z kreską
Literka T
Literka U
Literka W
Literka Y
Literka Z
Literka Z z kreską
Literka Z z kropką

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

NARODOWE
CENTRUM
KULTURY

OJCZYŚCI – DODAJ
DO ULUBIONYCH

SCENA 1

Na scenie radośnie wdzięczą się literki z kreskami, kropkami i ogonkami, popisują się swoimi kreskami, kropkami i ogonkami.

SCENA 2

Wchodzą literki L z kreską i R z kreską siadają na brzegu sceny, na uboczu i oglądają swoje kreski, nie wiedząc, co zrobić. Pozostają cały czas na uboczu. Po przeciwległej stronie sceny pojawiają literki bez kresek, kropek i ogonków, oburzone dyskutują nerwowo, wytykają palcami, grożą rozbawionym literkom z kreskami, kropkami i ogonkami. Po chwili zaczyna się przepychanka między jednymi i drugimi – walczą ze sobą, tylko B, P i F stoją na uboczu i przyglądają się.

LITERKA P

Proszę państwa, co to za przepychanki? Przecież to psuje porządek!

Na przedpole walczących literek występują kolejno literki P, B, F i wypowiadają się na środku, za nimi nadal trwają walki na łokcie i pięści, literki lekceważą ich wystąpienie.

LITERKA B

Brak mi słów! Bardzo brzydko!

LITERKA F

A fe! Fatalnie! Feralnie! Frustrująco!

LITERKA P

Paskudnie, porządek jest potrzebny każdemu. Przecież tak być nie powinno!

LITERKA B

Ba, bałagan, bardzo brzydki bałagan!

Scena 3

Od walczących literek oddziela się H, a potem O z kreską.

LITERKA H *śmieje się*

Heca! Hi, hi, hi, ale heca! Ha, ha, ha, ale heca! Ho, ho, ho, ale heca!

LITERKA O z kreską *nie rozumie, łapie się za głowę*

Ooooo! ÓÓÓÓ! Oooooo! OOOO! ÓÓÓÓ

Scena 4

W tle widać walczące ze sobą literki, spośród nich kolejno wybiega I, a potem F i Z z kreską.

LITERKA I

I po co te idiotyczne ogonki i irytujące kreseczki, i irracjonalne kropeczki?

LITERKA U

Ukradkiem utworzono te ułomne dodatki. Uprzejmie uprzedzam, że to upstrzone towarzystwo urąga dobrym obyczajom.

LITERKA I

Idiotyczne ogonki, irytujące kreseczki, irracjonalne kropeczki. Precz z nimi, przecz!

LITERKA Ż *do literki I*

Żartujesz, żadasz, żebyśmy zdjęli kropki, a cóż ty?

LITERKA I *zasłaniając swoją kropkę*

I tam, ignorancie! Moja kropeczka to łacińska tradycja i wyjątek potwierdzający regułę.

Literki z kreskami, kropkami i ogonkami wystraszone schodzą na bok, pozostałe skandują wielokrotnie, na ich tle wypowiadają się P, B, Z, a potem S z kreską, A i E z ogonkiem.

LITERKI bez kresek, kropek i ogonków

Precz z kreskami! Precz z kropkami! Precz z ogonkami!

LITERKA P

Paskudztwa!

LITERKA B

Banicja dla bałaganiarzy!

LITERKA Z

Zawiedziona łacina przewraca się w grobie!

LITERKA P

Potrzebny jest porządek.

LITERKA S z kreską

Ścigają nas. Ścinają, śmieją się z nas.

LITERKA A z ogonkiem

Jaką siłą? Czyją mocą? I po co łomocą?

LITERKA E z ogonkiem

Protestuję. Tę sprawę potępię. Wstrętny występ.

Scena 5

Dostojnie wchodzi Polszczyzna, wszyscy się zatrzymują, milkną, skłaniają głowy.

POLSZCZYŻNA

Co tu się dzieje? Kto zakłóca porządek i harmonię języka?

LITERKA I *klękając przed Polszczyzną*

Miłościwa Pani, rozstrzygnij nasz problem. Bo tu się robi ciasno od tych wszystkich idiotycznych ogonków, irytujących kreseczek, irracjonalnych kropeczek.

POLSZCZYŻNA

Mów jaśniej. W czym tkwi problem i o co czynicie tyle hałasu?

LITERKA P *załamuje ręce*

Przeegrany porządek!

LITERKA B

Beznadziejni bałaganiarze!

LITERKA U *klękając przed Polszczyzną*

Upraszam łaski! Pani, ukręć łeb tej hydrze! Uratuj uporządkowane literki! Ukróć to upstrzone liternictwo!

LITERKI z kreskami, kropkami i ogonkami *stoją w grupce, nieśmiało wyjaśniają*

Ale bez nas nie będzie polskich wyrazów. Jak to? Dlaczego? Nie bądźcie samolubni!

LITERKI A i E z ogonkami

Znikną gęsi i wawoży, wątki i początki, sęk i pęk, i pąk, łąka i mąką. Zniknie wędka i dętka.

LITERKI S i C z kreskami

Śnieg i ścięgna, ćmy i kości, nie będzie starości ani młodości. Ani mdłości, ani miłości.

LITERKA O z kreską

Zapomnijcie o kórkach i ziółkach, mrówkach i krówkach.

LITERKI Z z kreską i Z z kropką

Źródło i gwóźdź. Żonkile i żurawie, pożytek i żywioły, pożar i żarcie – mówię otwarcie, bez nas nie będzie tych wszystkich słów.

POLSZCZYŻNA

Nie można odmówić wam racji. Jeśli zrezygnujemy z tych dodatkowych znaków, znikną też niektóre dźwięki. Alfabet łaciński nie ma tylu liter, ile dźwięków liczy polszczyzna, więc trzeba rozwiązać to trudne zadanie.

Literki zaczynają znowu się klócić, Polszczyzna je uspokaja.

I po cóż tyle hałasu, nie lepiej ruszyć głową, pomyśleć spokojnie. Krakowskim targiem, zgódźmy się na litery złożone – takie jak cz lub sz. To powinno pomóc. Literka Zet ma duże doświadczenie w tej sprawie.

SCENA 6

Wchodzi literka R, trzymając w ręku kreskę.

LITERKA R

Tak często wymawiano mnie miękko, że w wielu wyrazach brzmię dokładnie jak ż. Skoro tyle hałasu o te ogonki i kropki, zrezygnuję z mojej kreseczki. Na bezrybiu i rak ryba. Rada nie rada, z „z” się dogadam. Tak będzie wilk syty i owca cała. Stracę ogonek, ale brzmienie podobne do ż ocale. Gdzie jest zet? Literko Zet. Potrzebuję twojej pomocy. Literko Zet! Dogadajmy się, zostanemy parą w parze.

Stają obok siebie, podają sobie ręce.

LITERKA L z kreską *zaczepiając R i Z*

Wam może to pasuje, ale ja nie mogę się na to zgodzić. Przecież „z” nie może stać przy każdej literce. Już opiekuje się sz, cz, dz. I, co gorsza, stracę fason w towarzystwie takiej niskiej koleżanki.

LITERKA Z

A poza tym, Miłościwa Pani, Władczyni nasza, to za wiele dla mnie jednej.

POLSZCZYŻNA

Słusznie mówisz, przyznaję ci rację. To może zapiszmy podwójne literki.

LITERKA Ł

Łatwo powiedzieć, ale to nie zda egzaminu, bo jak teraz będzie z tym wyrazem?

Pokazuje kartkę z napisem bulla i willa

A to będzie bulla czy buła? Willa czy wiła?

LITERKI A i E z ogonkami

Jesteśmy wyjątkowe, nie znajdziecie nas ani we włoskim, ani w niemieckim. W łacinie też takich dźwięków nie było. Więc kreski, kropki i ogonki to najlepsze rozwiązanie. W angielskim znajdziecie om i em albo on i en. Łatwo się domyślić, że „ę” i „ą” występuje tylko w wyrazach polskiego pochodzenia. To taka polska specjalność. Więc zaznaczyć trzeba to jakoś wyjątkowo. Najlepiej ogonkowo.

LITERKI S i C z kreskami

My też jesteśmy rzadkością, w innych językach nie gościły zbyt często.

LITERKA Z z kreską

A mnie spotkacie właściwie tylko w polszczyźnie.

LITERKA O z kreską

Właściwie to wszystko przez ludzi. Wcześniej wszędzie mnie było pełno, ale czasami zmieniali moje brzmienie i trzeba było jakoś tę zmianę zaznaczyć. Więc początkowo rysowano nad moją głową kreskę, ale potem ta zmiana się pogłębiała tak bardzo, aż zaczęli wymawiać to zmienione „o” dokładnie tak jak „u”. Dlatego stoję bez kreski w „chłodnym”, ale kreskę ma „chłód”.

LITERKI bez kresek, kropek i ogonków *zniecierpliwione znowu się buntują*

Dosyć tego. Takie brzydactwa! Kto to widział! Precz z kreskami! Precz z kropkami! Precz z ogonkami! Znikajcie dziwadła! Precz z kreskami! Precz z kropkami! Precz z ogonkami! Precz z kreskami! Precz z kropkami! Precz z ogonkami!

POLSZCZYŻNA *zakrywa uszy*

Co za harmider! Uciszcie się, proszę! Sprawę trzeba rozwiązać ostatecznie.

Chwilę się zastanawia.

Skoro mamy głoskę „ż”, która podobna jest do „z” – zapiszmy ją z kropką, aby odróżnić od „rz”, które przecież kiedyś było głoską „r”, to właśnie dlatego w niektórych wyrazach pokrewnych ciągle jeszcze słyszymy „r”. W „drzewie” już „r” całkowicie się zmieniło w „rz”, ale w „drewnie” zostało tak, jak dawniej.

LITERKA Ż

Przecież żadne zasady nie zabraniają kropek, kreseczek oraz ogonków.

POLSZCZYŻNA

Masz rację. Niech więc zostaną kropki i kreski, i ogonki. To będzie taka polska specjalność.

LITERKI bez kresek, kropek i ogonków

Ależ miłościwa Pani, jak ludzie poradzą sobie z zapisywaniem tych wszystkich znaków? Jak odróżnią „ż” od „rz”, „o” z kreską od „u” otwartego?

POLSZCZYŻNA

W tym cała rzecz. Dzięki zapisywaniu takich właśnie literek, będzie można poznać moją historię, historię Polshczyżny. A w ortografii będzie ludziom pomagać to, że nie we wszystkich wyrazach pokrewnych „r” zamieniło się w „rz”, a „o” w „ó”, że „ą” często zamienia się miejscami z „ę”.

Literki z kreskami, kropkami i ogonkami kłaniają się z wdzięcznością. Literki bez kresek kropek i ogonków przyznają rację Polshczyżnie.

LITERKI z kreskami, kropkami i ogonkami

Dziękujemy Ci miłościwa Pani. Będziemy ci służyć wiernie!

LITERKI bez kresek, kropek i ogonków

Jak rozkażesz, Pani, gdzie zgoda tam i siła.

Scena 7

LITERKA H *przebiegając przez scenę*

Hura! Hura! Hura! Hura!

Wszystkie literki zaczynają się godzić, podają sobie ręce i zaczynają tańczyć.

Uwagi do realizacji:

- ze względu na liczebność zespołu aktorów można ograniczyć ilość liter na scenie,
- spektakl można zakończyć piosenką pt. *Kreski, kropki, ogonki śpiewaną przez literki.*